

Władysław Baka

Dziewięć lat temu, 14 grudnia 1994 r., Sejm RP uchwalił ustawę o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, która weszła w życie 17 lutego 1995 r. Ustawa określiła:

- po pierwsze, zasady tworzenia i funkcjonowania systemu gwarantowania środków pieniężnych zgromadzonych na rachunkach bankowych lub należnych z tytułu wierzytelności potwierdzonych dokumentami wystawionymi przez banki,
- po drugie, rodzaje działań, które mogą być podejmowane w celu udzielenia bankom finansowej pomocy, do wysokości środków gwarantowanych w przypadku powstania niebezpieczeństwa niewypłacalności,
- po trzecie, zasady gromadzenia i wykorzystywania informacji o bankach objętych systemem gwarantowania.

Utworzenie BFG wniosło nową jakość do polskiego systemu bankowego. Doniosłe znaczenie miało zwłaszcza nałożenie na Fundusz obowiązków i zadań nie tylko w dziedzinie gwarantowania depozytów, lecz także wyposażenie BFG w odpowiednie możliwości i uprawnienia do udzielania pomocy finansowej bankom zagrożonym upadłością i *de facto* do aktywnego wspierania przemian strukturalnych (procesów konsolidacyjnych) w sektorze bankowym.

Doświadczenia bez mała dziesięcioletniej działalności Funduszu (inauguracyjne posiedzenie Rady Funduszu odbyło się 7 kwietnia 1995 r., która 19 kwietnia powołała Zarząd BFG) potwierdzają w pełni użyteczność BFG jako istotnego ogniwa sieci bezpieczeństwa finansowego, chroniącego przed wystąpieniem zaburzeń w systemie bankowym, a w rezultacie – w strukturze finansowej i gospodarczej kraju. Świadczą o tym konkretne liczby.

W latach 1995–2002 ogłoszono upadłość 94 banków, w tym 5 banków komercyjnych i 89 spółdzielczych. Wyplaty środków gwarantowanych dokonane przez Fundusz na rzecz uprawnionych deponentów, w liczbie 309,4 tys., wyniosły 811 mln zł, w tym z funduszu środków gwarantowanych, czyli przekazanych przez banki zgodnie z zasadami ustawowymi, 626 mln zł. Pozostałe 185 mln zł pochodziło ze środków płynnych upadłych banków i środków odzyskanych przez BFG z mas upadłości. W tym okresie Fundusz udzielił łącznie 82 pożyczek na kwotę 2.063,3 mln zł. Wśród beneficjentów pomocy finansowej ze strony BFG znalazło się 27 banków komercyjnych, którym udzielono wsparcia na kwotę 1.721,5 mln zł, oraz 55 banków spółdzielczych, które otrzymały łącznie 341,8 mln zł, w formie średnio- i długoterminowych pożyczek, oprocentowanych – w zależności od konkretnego przypadku – na poziomie 0,1 – 0,4 stopy redyskontowej weksli ustalonej przez NBP.

Duże znaczenie dla przemian strukturalnych w polskiej bankowości miała ewolucja ukierunkowania pomocy udzielanej przez BFG. O ile w pierwszym okresie dominowały pożyczki udzielane na samodzielną sanację banków zagrożonych utratą wypłacalności, o tyle w ostatnich latach gros pomocy przeznaczono na sfinansowanie przejęcia banków zagrożonych upadłością przez banki o dobrej kondycji finansowej. Konsolidacyjna aktywność Funduszu w odniesieniu do banków spółdzielczych wzmocniła się z chwilą przekazania BFG, na mocy ustawy z 7 grudnia 2000 r., nowo utworzonego funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych, przeznaczonego na wsparcie finansowe, w formie krótko- i średnioterminowych pożyczek oprocentowanych na poziomie 0,1 stopy redyskontowej, procesu łączenia się banków spółdzielczych. W okresie 2001–2002 z tego typu pożyczek skorzystały 84 banki spółdzielcze na łączną kwotę 103,8 mln zł.

Biorąc pod uwagę doświadczenia Funduszu, a także ewolucję uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych, rzutujących na potrzeby oraz koszty i efektywność działalności gwarancyjno-pomocowej BFG, kilkakrotnie nowelizowano ustawę o BFG. W tym trybie określono między innymi ścieżkę zwiększania kwoty gwarantowanej z 3.000 euro, zapisanej w ustawie z 1994 r., do 22.500 euro w 2003 r. Ponadto, zmniejszono o 50% obciążenia finansowe banków z tytułu naliczonej opłaty rocznej na fundusz pomocowy, przyjmując jednocześnie zasadę, że kwotę wynikającą z tytułu tego pomniejszenia będzie wносить Narodowy Bank Polski. Nie oznacza to jednak, że obecnie mamy już w pełni zadowalający stan ustawowych uregulowań Funduszu. Przeciwnie, wiele wskazuje, że już w niedługim czasie konieczna będzie kolejna nowelizacja ustawy o BFG.

Jednym z najważniejszych zadań Rady BFG trzeciej kadencji, która rozpoczęła działalność 1 lipca br., będzie przedstawienie odpowiednich propozycji dostosowujących Fundusz do zmian wynikających z przystąpienia Polski do Unii Europejskiej. Jednak zadanie najpilniejsze ma niejako charakter „wewnątrz krajowy”. Wiąże się z potrzebą wprowadzenia nowych narzędzi i form pomocy bankom zagrożonym upadłością. Dotychczasowy system, bazujący na udzielaniu bankom nisko oprocentowanych pożyczek, które były następnie lokowane przez nie w skarbowe papiery wartościowe, zmniejszył bowiem swoją wydolność na skutek znacznego obniżenia dochodowości skarbowych papierów wartościowych. Osiągnięcie w obecnych warunkach porównywalnego dochodu wymagałoby znacznego zwiększenia kwoty pożyczki z BFG, co musiałoby prowadzić do istotnego zwiększenia stawki opłat wnoszonych przez banki na fundusz pomocowy. To z kolei mogłoby spowodować pogorszenie wyników ekonomicznych i osłabienie konkurencyjności sektora bankowego. Na przewyżczeniu tego niebezpieczeństwa, zarówno w aspekcie legislacyjnym, jak i realizacyjnym, skupiać się będzie uwaga Rady BFG w najbliższym czasie.

Władysław Baka
Przewodniczący Rady Bankowego Funduszu Gwarancyjnego